

A populizmus elemei a Jobbik politikájában

HIRTH ZSÓFIA

Bevezetés

Jelen tanulmány a politikai hatalomból, annak megszerzéséből, megtartásából, és az ezek mentén szerveződő érdekekből indul ki,¹ amiben azt mutatom be, hogyan sikerült az ifjúsági közösséggként induló pártnak bejutnia az országgyűlésbe, majd a második legnagyobb politikai erővé válnia. Ismertetem együtt, milyen stratégiai okok húzódtak meg az irányváltás és mérsékeltté váló kommunikáció hátterében: milyen indíttatásból változtatott irányt a párt a szélsőjobbaldali-radikális pólustól a centrum felé 2014-től kezdődően? Melyek voltak azok a politikai folyamatok, okok és társadalmi hatások, amelyek a taktikaváltás mellett döntöttek? Mi eredményezte azt, hogy Vona Gábor, a Jobbik elnöke kiskutyákkal fényképeztette magát, a szélsőséges, elsősorban rasszista és antiszemita töltetű retorika mérséklődni kezdett, valamint több radikális elképzelés lekerült a napirendről, olyan témáknak teret adva, amelyekkel a párt álláspontja szerint nagyobb választói bázist lehet megszólítani. Hipotézisem szerint a Jobbik megerősödésének hátterében a populista felfogás áll, amely alapvetően egy retorikai-kommunikációs fogás és annak kifejezése, mely egyben egyfajta igazodást jelent a választópolgárok általános elvárásaihoz, a közhangulathoz és a változó politikai viszonyokhoz.

Kutatásmódszertan

A Jobbik mérséklődésének értelmezéséhez a választók felé irányuló kommunikációjára fókuszáltam: az országgyűlési és Európa Parlamenti választási kampányokra, és összességében a tömegkommunikációs kapcsolataira. Azért választottam ezt az irányt, mert a választókkal való közvetlen és közvetett kapcsolattartás az egyik legmarkánsabb eleme a politikának, a politikusnak, hiszen ebben a környezetben ismerhetik meg igazán a politikust a választók, akinek az a célja, hogy támogatásukat megnyerje, és az ehhez megfelelő képet alakítsa ki magáról, emellett parlamenten kívül markánsabban fogalmaz a politikus, hogy bekerülhessen a hírekbe.²

A populizmusnak számos meghatározása létezik: könyvek, tanulmányok és cikkek százai foglalkoznak a témával. Magyarországon Antal Attila, Bozóki András és Győri Péter a populizmus kiemelt kutatói. Külföldön Cas Mudde, Margaret Cannovan, Paul Taggart és Ernesto Laclau foglalkoznak mélyrehatóan

¹ MACHIAVELLI 2017.

² NOVÁK 2017.

a témával. A magyar populistákat, akik szorosan kapcsolódnak a népi írókhoz, Papp István: *A magyar népi mozgalom története* című könyvéből ismertem meg.

Mindezek között a legautentikusabb forrásként a Jobbik politikusaival, Farkas Gergellyel, Novák Előddel és Staudt Gáborral készített interjúk szolgáltak.

A populizmus fogalma

A populizmus definiálása rendkívül nehéz feladat, hiszen többféle megközelítés létezik. A kutatók között a szó meghatározásával kapcsolatban sincsenek egységes definíciók. Nem könnyű megválaszolni a kérdést: egy ideológiáról, egy eszméről, esetleg egy politikai mentalitásról, retorikáról van-e szó?

Papp István könyvében röviden bemutatja a fogalom történeti hátterét is. Kutatása alapján a fogalom már a Római Birodalomban jelen volt, amikor a köztársaság hanyatlásakor egy testvérpár, Gaius és Tiberius Gracchus földosztással akarta megszerezni a római polgárok jelentős részének támogatását a hatalomért vívott küzdelemben. A *populus* szó, amelyből a fogalmat eredezteti, a klasszikus latinban népet jelentett. A populizmus azonban csak később, a modern tömegtársadalmak korában öltött igazán testet, amikor a politika már nem csak a szűk körű politikai elit kezében volt, és a falvakban, kisvárosokban élő népesség már nem ettől függetlenül élte a napjait. Miután az isten általi kiválasztás vagy a születési jog nem számított többé a hatalmat legitimáló elvnek, a politikusok inkább csak a nép támogatásával gyakorolhatták a hatalmat. A legitimációs kényszer, a nép támogatásának igazolása és bizonyítása állandó kihívást jelentett és jelent a modern politikusok számára.³

Horváth Gyula a latin-amerikai populizmust vizsgálta, aki a falvakból frissen városba jött munkások szemszögéből mutatja be, milyen idegenek voltak számukra a hagyományos pártok, a sokszor érthetetlen nyelvezetük. Latin-Amerikában ennek reakciójaként születtek meg a populista pártok, karizmatikus vezetőkkel az élen, akik felismerve és kihasználva ezt a problémát, megszólították a tömeget az ehhez igazodó retorikával és demagógiával.⁴

Bozóki András úgy gondolja, minden demokráciában van valamennyi populizmus, mert a demokrácia a népakaratról szól. Egyben rámutat a „*populista politikusokra, akik a nép véleményezett érdekeit – népszerűségük növelése érdekében – más politikai alapelvek elé helyezik*”.⁵ Győri Péter tovább boncolgatja ezt a jelenséget. Szerinte „*populista az, aki a szegények érdekében a gazdagokat akarja sarcolni, éppúgy mint az, aki a magas adók, azon belül is a »kis ember« adója révén fenntartott jóléti állam kihasználása ellen szítja a hangulatot; populista az, aki a legelesettebb csoportok ellen uszít, valamint az is, aki éppen ezekre a szavazókra apellál és az ő támogatásukat kéri.*”⁶

³ PAPP 2012.

⁴ HORVÁTH 1996.

⁵ BOZÓKI 2003, 14.

⁶ GYÖRI 2008, 15.

David van Reybrouck szerint a populizmus olyan stílus, amellyel időről időre minden politikus él, egy retorikai fogás, amely a meggyőzésre apellál és nem a valóság kibontására és magyarázatára.⁷ Azonban pusztán retorikai fogásnak nem lehet nevezni, mivel több gyakorlati megnyilvánulása is van. Ilyenek a képviseleti demokrácia klasszikus plebiszcitárius eljárásai, mint a nemzeti konzultáció és a népszavazás, amivel gyakran élt és él a Fidesz, emellett a Jobbik is tartott nemzeti konzultációt, illetve indítványozott többször népszavazást bizonyos politikai/társadalmi kérdésekben.

A populizmus néhány elemében konszenzuális megegyezés van a kutatók között. Ezek a klasszikus szocialista követelések, a kistulajdon védelme, a kisemberek jogainak hangsúlyozása az elittel szemben, az anti-establishment attitűd, valamint a politikus, mint a „hétköznapi ember” megjelenítése. A kutatás során ezen elemek megjelenését kerestem a Jobbik politikájában, középpontba helyezve az utcai politizálást és a kampányokat.

A megerősödés

A Jobbik megerősödésének egyik fontos mérföldköve a 2009-es európai parlamenti választások voltak. A voksoláson szerzett 15%-os eredmény igazolta a párt vitathatatlan megerősödését.⁸

A 2009-es Marian Cozma gyilkosság⁹ elemi erővel rázta meg a társadalmat, és így az eddigiekhez hasonlóan, a politikai napirendet is. A média is kiemelten foglalkozott a hírral, aminek köszönhetően a közvélemény fókuszába került a kérdés. A cigánykérdés könnyű értelmezhetősége miatt a politikailag inaktív választókhoz is eljutottak az ezzel kapcsolatos hírek.¹⁰ A társadalom nagyrészt erős cigányellenes attitűd jellemezte,¹¹ ez pedig kedvező volt a Jobbik számára; a 2009-es EP-választási kampány kulcskérdése a kisebbség problémája köré épült. A téma relevanciája, valamint a társadalom cigányellenes predispozíciója miatt sikerült széles tömegeket megszólítani, így fordítva saját előnyére a témát. A párt 2009-es EP-választási programjának több pontjában fellelhető a populizmus. Alapjaiban antiglobalista hangvételben íródott, a program maga is többször bírálja a globalizmust, emellett a globális helyett a magyar érdekek képviselését hangsúlyozza. Megjelenik a programban a hazai és az uniós politikai elit bírálata, akik csak a saját profitszerzésükre törekednek a magyar emberek kárára. A program feleleveníti a rendszerváltás utáni gazdasági romlást is, amelynek fő okaként a multinacionális cégek betelepülését jelöli meg. A

⁷ VAN REYBROUCK 2010.

⁸ BODA – KÖRÖSÉNYI 2012.

⁹ 2009. február 8-án egy kocsmai konfliktus után cigány származású fiatalok szíven szúrták Marian Cozma, román válogatott kézilabdázót, aki belehalt a sérüléseibe. Az elkövetők származása nagy hatással volt az ügy társadalmi megítélésére, ennek következményeként néhány településen gyilkosságig fajult a feszültség.

¹⁰ KARÁCSONY – RÓNA 2010.

¹¹ Medián Közvélemény- és Piackutató Intézet: Utóítélet. 2009. június 26.

mezőgazdaság tekintetében a nagyüzemű, iparszerű termelés helyett a családi gazdaságokat támogatja. Ismét profithajásznak titulálja az elitet, akikkel szemben a gazdákat, a falusi embereket támogatná. A politikai elitet továbbá korrupt, bűnöző csoportnak jeleníti meg.

Míg a 2009-es EP-választás kampányának kulcstémája a cigánykérdés volt, addig a 2010-es országgyűlési választási programban az anti-establishment¹² attitűdöt meglóvalgó politikusbűnözés kifejezés került előkelő helyre.¹³ A Jobbik 2010-es országgyűlési választási programja „Radikális változás” címmel került kiadásra. A párt kampánya sikeres volt: a Jobbik, megduplázva a szavazatszámát, 2010-ben 17%-os eredménnyel bejutott a parlamentbe.

Vona Gábor fontosabb beszédeinek elemzése

A következő beszédek bemutatásának segítségével elemzem, milyen stratégiák rajzolódtak ki a párt kampányát illetően, milyen üzeneteket, milyen eszközökkel próbált és próbál eljuttatni a választóihoz, egyúttal bemutatom a beszédek részeinek hasonlóságait és eltéréseit. Az üzenetek alatt azt értem, hogy milyen ígéretek közvetít Vona Gábor és pártja a választói felé, valamint milyen diskurzust próbál kialakítani a potenciális választói között. Eszköznek tekintem azokat a retorikai elemeket, amelyek az üzenetek eljuttatását segítik a választók felé. Mérséklődésként értékeltem a sovíniszta-nacionalista retorika háttérbe szorulását, továbbá ha a korábbi szélsőséges témákról – mint a cigánykérdés – visszafogottabban, vagy egyáltalán nem beszélt a politikus, csak legfeljebb utalt rá.

Olyan beszédek kerültek kiválasztásra, amelyek a választási kampányok időszakában hangzottak el, így két március 15-ei beszédet (2010, 2014), illetve Vona Gábor 2018. évi évadnyitó beszédét emeltem ki. Mivel a március 15-ei beszédek általánosságban a választások előtt három héttel hangzanak el, vízválasztónak számítanak, ezért tartottam fontosnak bevonni őket az elemzésbe.

Vona Gábor beszéde 2010. március 15-én

Vona Gábor 2010. március 15-ei, tudatosan megírt beszédéről¹⁴ egyértelműen érezhető, mi célt szolgál: megnyerni az (kis) emberek támogatását az országgyűlésbe kerüléshez. Beszéde kezdetén rögtön Kolompár Orbánt, az Országos Cigány Önkormányzat elnökét illeti kritikával és szarkasztikus megjegyzésekkel, amit a közönség elégedetten fogad. A bevezető után a pártelnök monológja ünnepi beszéd helyett kampánybeszédbe csap át, melynek fő építőeleme az önbeteljesítő jóslat elméletén alapszik, vagyis azt erősíti a hallgatóságban, hogy a Jobbik a második legnagyobb ellenzéki pártként – noha

¹² Politikafilozófiai eszme, mely a politikai, társadalmi és gazdasági konvenciókkal áll szembe.

¹³ BÍRÓ – RÓNA 2010.

¹⁴ VONA 2010.

akkor még nem volt bent az országgyűlésben – meg fogja buktatni az autokráciát, majd ezt követően elszámoltatja a korábbi „bűnösöket” a nép javára, a nép nevében. Vona Gábor mintegy forradalmi erőként igyekszik ábrázolni pártját, az egyetlen tiszta és feddhetetlen politikai erőként, aki igazságot szolgáltat, mi több, életfogytiglanra ítéli azokat, akik „megkárosították a magyar nemzetet”.¹⁵ Előnyére válik, hogy pártja még nem volt az országgyűlésben, nem tapad hozzá semmilyen korrupciós vagy közéleti botrány, tehát más, mint a korábbi elit, nem véletlenül említi egy lapon a Fideszt és az MSZP-t Fidesz-MSZP koalícióként. Beszéde további részében végig szembeállítja a népet a politikai elittel, akinek az oldalán van a hatalom, a pénz, a média és a fegyveres testületek. Emellett használja a „magunkfajta” és a „magukfajta” kifejezéseket egy nemzeti radikális retorikába csomagolva. Értelmezése szerint „magunkfajta” az a külföldi mezőgazdasági vállalkozó, aki felsőfokú magyar nyelvvizsgát tesz le a Magyar Gárda bizottsága előtt, 10 éve igazoltan Magyarországon él, majd a mezőgazdasági vizsga beugrójaként fel tudja sorolni egy perc alatt az Árpád-házi királyokat évszám szerint, visszafelé, és ha ez sikerült, Morvai Krisztina köztársasági elnöktől megkapja a pecsétet, ami bizonyítja hogy „magunkfajta”. A beszédben még több populista megnyilvánulás is hallható, nevezetesen, amikor Vona Gábor azt ígéri, nem azt fogja nézni, mit szól ehhez az Európai Unió, Brüsszel, Washington és Tel-Aviv, hanem azt, hogy a magyar emberek mit fognak szólni.¹⁶

Összességében Vona Gábor azt az üzenetet próbálja eljuttatni a választók felé, hogy a Jobbik a Fidesz egyetlen potenciális vetélytársaként meg fogja buktatni a kormányt. Pártja nincs bent az országgyűlésben, ez azonban egy szó erejéig sem hangzik el, ám a hatalmi pozíció elnyerését biztosnak állítja be. Az önbeteljesítő jóslat alapján fontos kialakítani a választóban azt az érzetet, hogy szavazata nem lesz elvesztegetett, hiszen gyakran megfigyelhető, hogy a választó, bár változást akar, nem megy el szavazni, mert a közvélemény-kutatásokban szereplő bizonyos pártok felülreprezentáltsága, illetve a média és egyéb diskurzusok miatt azt a következtetést vonja le, hogy a verseny már eldőlt, nem érdemes másik pártot választani. Azonban, ha egy párt meg tudja győzni az erejéről, legyen az reális vagy hamis, nagyobb hajlandósággal fejezi ki az akaratát, abban a hitben, hogy az érvényesülni is fog. Az üzenet eszközei pedig az ígéretek, vagyis a tabunak számító témák napirendre tűzése, az elszámoltatás és igazságszolgáltatás.

Ez volt a Jobbik stratégiája a 2010-es országgyűlési választások előtt: megbüntetni a politikai elitet, elvenni tőle a hatalmat, és visszaadni a népnek.

¹⁵ VONA 2010.

¹⁶ VONA 2010.

Vona Gábor beszéde 2014. március 15-én

A pártelnök négy évvel későbbi beszéde¹⁷ már sokkal inkább magán hordozza az ünnepi beszéd tulajdonságainak jegyeit, mintsem a kampánybeszédét, de természetesen itt is komoly kampánystratégiai elemek húzódnak meg beszédének hátterében, számos populista elem felhasználásával. Vona Gábor a Fideszt a gazdagok pártjaként aposztrofálja, így az Orbán kormányt pedig a gazdagok kormányának. Velük szemben állnak a magyar emberek, „*akik most is rabságban élnek*”,¹⁸ az államadósság, amit a korábbi és a jelenlegi politikai elit halmozott fel, valójában a nép adóssága és terhe. Az Európai Unió bírálata továbbra is megjelenik, de visszafogottabban. A pártelnök az „*egyoldalú, nyugati kifosztottságunkra*”¹⁹ hívja fel a figyelmet, amit a keményen dolgozó magyar emberek szenvedtek el, mert az Uniónak „*szüksége volt az olcsó munkaerőre, a lerabolandó piacokra és szemételepre.*” Röviden megfogalmazva a képletet: „*Az uniós diplomaták a magyarokba törlik a lábukat.*”²⁰

A cigányság kérdése továbbra is jelen van, ám ismételten egy mérsékeltebb megfogalmazásban, azon belül is csak a magyar demográfiai válság kapcsán. Vona Gábor a végén hozzáteszi, a probléma bőrszíntől független, mely kijelentés korábban nem volt jellemző, tehát az enyhülést mutatja, hogy nem konkrétan a cigányságot skatulyázza be. A későbbiek szempontjából érdemes megemlíteni, hogy a rendőröket is kritikával illeti. Elszámoltatást továbbra is ígér, ám nem olyan radikálisan mint 2010-ben (életfogytiglani börtön), hanem az ügynöklisták nyilvánosságra hozatalával, a mentelmi jog megvonásával és a dupla büntetés eszközeivel.

A beszéd fő üzenete ismét a kormányváltás, s mint a rendszerváltást befejező pártként kéri a nép támogatását, hogy végleg „*eltakarítsa a romokat.*”²¹

Vona Gábor 2018. évi évadnyitó beszéde

A pártelnök 2018-as évadnyitó beszéde²² merőben különbözik a korábbiaktól. A korábbi szélsőséges témákról mint az antiszemitizmus, euroszepticismus és a kemény retorziók háttérbe szorultak. A témák mérséklődtek, néhány el is tűnt. Egy mondat erejéig szó esik a korrupció felszámolásáról és az eddigi politikai elit elszámoltatásáról, viszont életfogytiglani börtönbüntetés nélkül. Burkoltan ugyan, de megjelenik a cigánykérdés is, mikor arról beszél, még mindig vannak Magyarországon olyan települések, ahol rossz a közbiztonság, s az emberek nem mernek kimenni az utcára. Ennek kapcsán említi meg a rendőrséget, akit ezúttal nem kritikával illet, hanem azt ígéri, hogy a Jobbik kormányra kerülése után

¹⁷ VONA 2014.

¹⁸ VONA 2014.

¹⁹ VONA 2014.

²⁰ VONA 2014.

²¹ VONA 2014.

²² VONA 2018a.

minden egyenruhást meg fog becsülni, kiváltképp a rendőrséget. Csendőrségről már nem esik szó. Megemlíti a migránsválságot, ám amíg korábban a párt minden nemzetközi egyezményt felrúgott volna, most ezek betartásával, de határozott védelmet ígér az országnak. Ezen a ponton egy régi szembeállítás jelenik meg, mégpedig Rogán Antal, az offshore cégek és a letelepedési kötvények alakjában, amit a magyar embereknek kell majd visszafizetniük, ám a párt nem a néptől, hanem a politikai elitől fogja ezt a visszafizetést elvárni.

Ahogy Farkas Gergely elmondta, a 2018-as országgyűlési választási kampány, és így a beszéd középpontja is a bérunió ötlete lett, mert „*abból minden levezethető*”: nyugdíj, egészségügy, munkahelyek, tisztességes bérek stb.,²³ és Vona Gábor is ebben a szellemiségben beszél az éwertékelő hátralévő részében ezekről a kérdésekről. A fő üzenet pedig a „*legerősebb ellenzékiként*” ismételtlen a kormányváltás ígérete.²⁴

Vona Gábor beszéde 2018. március 15-én

Vona Gábor beszéde²⁵ az önbeteljesítő jóslat logikájára épül, ezért nevezi többször Orbán Viktort „*leköszönő miniszterelnöknek*”. A beszéd további része bővelkedik a populizmus tipikus elemeiben, mindezt a szokásos iróniával és humorral fűszerezve adja elő, így próbálva megnyerni magának a hallgatóságot és a választókat. Kezdve azzal, hogy Vona azt állítja, visszatérünk a feudalizmusba, és felhasználva az utóbbi idők botrányait, ahol a nagyurak (ami szintén jelentős tudatos megfogalmazás) „*helikopterrel közlekednek, rénszarvasokra vadásznak Skandináviában, mindent ellopnak törvénytelenül, kokaintól részegednek le Ibiza-n, és lassan az első éjszaka jogát is követelni fogják*”²⁶ – ezzel utalva Orbán Viktor várpalotai viccelődésére. Beszédében a politikai elit és az „egyszerű ember” (nép) szembeállítását jeleníti meg.

A szokásos témák is helyet kapnak a 12 pontban, mint a „*kíméletlen elszámoltatás*”, bérlakásépítés, devizahitelek, valamint szót emel a multinacionális tőke nagy adókedvezményeinek megszüntetése mellett a kis- és középvállalkozások javára.²⁷ Utóbbi ismételtlen egy populisták követelés (vagy ígéret), egyfajta igazságtétel a „*kis ember*” javára.

A párt mérséklődése a beszédben is leképeződik. Mérséklődést mutat többek között az, hogy a pártelnök nem bírálja markánsan az Európai Uniót, mint korábbi beszédeiben, helyette úgy fogalmaz, olyan erős, igazságos Európát akar, ahol a magyarok magyarként lehetnek *európaiak*. Az Unió erős kritikája, a kilépés követelése tehát eltűnt, az pedig, hogy a magyarokat egyben európainak nevezi, amit azelőtt soha, egyértelmű mérséklődés. Mindebből az is látható, hogy a mérséklődéssel párhuzamosan a nacionalista elemek és a nemzeti érdekek

²³ FARKAS 2017

²⁴ VONA 2018a.

²⁵ VONA 2018b.

²⁶ VONA 2018b.

²⁷ VONA 2018b.

hangsúlyozása is háttérbe szorult. Néhány nacionalista elem továbbra is megmaradt, pl. amikor Vona Gábor kijelenti, hogy nem akar többé magyar ember ellen harcolni, megemlíti a határon túli magyarokat, illetve amikor a képviselőjelöltek esküt tesznek a Szent Koronára.

Mindezek alapján a beszéd célközönsége már nem a radikális szavazók csoportja, hanem egy szélesebb, a politikából kiábrándult választói réteg. Ezt jelzi az is, hogy Vona kijelenti (és először fogalmaz így): nem kell a *tisztességes* baloldali és jobboldali emberekkel harcolni.

Összegzés

Hipotézisemet – miszerint a Jobbik nagyrészt a populista felfogásnak köszönhetette megerősödését – igazolja, hogy milyen témák kaptak kitüntetett szerepet a párt retorikájában és kampányában, hogy mennyire tudatos volt a szervezeti erő kiépítése, illetve az is, hogy az országgyűlésbe kerülés után mely témákat tűzte napirendre. A társadalom fokozódó cigányellenes attitűdjét kihasználva a néppárti fordulatig a „*cigánybűnözés*” problémája politikája szerves részévé vált. A Magyar Gárda felállításával sikeresen biztosította a médiafelületet, így az állampolgárok értesülhettek a párt létezéséről, a meglévő társadalmi feszültségek miatt pedig kedvező fogadtatásban részesültek. Emiatt vált a 2009-es európai parlamenti választások kampányának kulcstémájává a „*cigánybűnözés*”. Az alapjaiban euroskeptikus program rámutatott a brüsszeli elit által „*kizsákmányolt kisember*” helyzetére, amelyre egyszerű, ám nehezen megvalósítható megoldásokat kínáltak. Így érthető el a Jobbik az áttörést, amikor a sikeres és tudatos kampánynak köszönhetően 16%-al bejutott az Európai Parlamentbe. A nemzeti radikális, populista retorika csak 2012-ig volt elég, ekkor elkezdett a párt népszerűsége stagnálni. Általános jellemző a szélsőjobboldali pártoknál, hogy a szélsőséges politizálással elnyert radikális szavazói réteg csak a parlamenti küszöb átlépéséhez elegendő, a kormányra kerüléshez azonban nagyobb támogatói kör létrehozására van szükség, ezért szakítani kell szélsőséges megnyilvánulásokkal, de legalábbis vissza kell szorítani azokat. A Jobbik 2013–2014-ben kezdett el középre húzni, néppárti fordulatot véve. Az antiszemita, cigányellenes retorika háttérbe szorult, helyükre olyan témák kerültek, amelyekkel kapcsolatban általános elégedetlenség tapasztalható, pl. oktatás, korrupció, egészségügy. Az irányváltást nem minden vezető támogatta, ezért a 2016. évi tisztújító kongresszuson változások történtek az elnökségben. Vona Gábor megváltotta a radikálisabb irányvonalat képviselő párttagok alelnöki indulását, Novák Elődöt pedig később kizárták. A fordulat mégsem tekinthető a néppártosodás legitimációjának, ugyanis helyükre hasonlóan radikális politikusok kerültek, Janiczak Dávid, Toroczka László, Z. Kárpáti Dániel és Sneider Tamás.

A Jobbik helyzetét mindvégig nehezítette a kormánypárt hasonlóan populista politikája, különösen a 2015-ös migrációs válság idején. Mivel a Fidesz eredményesen tematizálta a témát, hogy visszaszerezze a lemorzsolódott

szavazókat, a Jobbiknak nem maradt tere, amit az éppen végzett arculatváltás nehezített, hiszen egy markánsan bevándorlásellenes politika komoly hitelvesztéssel járt volna, ráadásul a Fidesz szélsőséges retorikájára már nem lehetett rálicitálni. A párt továbbra is próbálta elnyerni a szavazók többségét, de az erre irányuló kezdeményezéseit a kormány sorra visszaverte, majd később megvalósította. Ilyen volt a népszavazás az áttelepítési kvótáról, amit kezdetben a Jobbik szorgalmazott, majd a sikertelen népszavazás után az alaptörvény-módosítás, ami mellett először ugyancsak az ellenzéki párt foglalt állást. Az alaptörvény-módosításnál előnyre tehetett volna szert, amennyiben eléri a letelepedési kötvények befoglalását, ám ezt a Fidesz elutasította. A sikertelen szavazás után a Jobbik benyújtotta ugyanezt a javaslatot, egyetlen szó megváltoztatásával, amit a kormánypárt elvetett. Mindezek után a 2018-as országgyűlési választásokon a kormányváltó erővé válás erősen kérdéssé vált. A Fidesz támogatottsága mindvégig magas volt, a baloldal olykor túl is szárnyalta a Jobbikot, a kormányra kerüléshez pedig 800 ezer szavazót kellett volna megszerezniük a Fidesztől, amire igen kevés esély volt.

Források és irodalom

BÍRÓ NAGY – RÓNA 2012 = Bíró Nagy András – Róna Dániel: Tudatos radikalizmus. A Jobbikútja a parlamentbe, 2003–2010. In: *Nemzet és radikalizmus. Egy új pártcsalád felemelkedése*. Budapest 2011.

BODA – KÖRÖSÉNYI 2012 = Boda Zsolt – Körösenyi András: *Van irány – Trendek a magyar politikában*. Budapest 2012.

BOZÓKI 2003 = Bozóki András: *Politikai pluralizmus Magyarországon*. Budapest 2003.

FARKAS 2017 = Farkas Gergely interjú, 2017

GYÖRI 2008 = Györi Péter: *Populizmus és kormányzás*. Budapest 2008.

HORVÁTH 1996 = Horváth Gyula: A peronizmus. Szeged, 1996

KARÁCSONY – RÓNA 2010 = Karácsony Gergely – Róna Dániel: A Jobbik titka. A szélsőjobb magyarországi megerősödésének lehetséges okairól. *Politikatudományi Szemle* 19. szám (2010) 94–123.

MACHIAVELLI 2017 = Machiavelli, Niccolo: *A fejedelem*. (Helikon zsebkönyvek 4) Budapest 2017.

NOVÁK 2017 = Novák Előd interjú, 2017.

PAPP 2012 = Papp István: *A magyar népi mozgalom története: 1920–1990*. Budapest 2012.

VAN REYBROCUK 2010 = David Van Reybrocuk: *A populizmus védelmében*. Budapest 2010.

Internetes források

Medián Közvélemény- és Piackutató Intézet: Utóítélet. 2009. június 26.
<http://median.hu/object.769a35e4-f0f5-45b6-9779-1eb537c7f894.ivy>
(Letöltés: 2018.03.02.)

VONA 2010 = Vona Gábor 2010. március 15-ei beszéde
<https://www.youtube.com/watch?v=-vJYniAkkU8> (Letöltés: 2018.03.02.)

VONA 2014 = Vona Gábor 2014. március 15-ei beszéde
http://indavideo.hu/video/Budapest_2014_marcius_15_Talpra_magyar_Eso_ben_is_ezrek_a_Jobbik_megemlekezesen_2_2 (Letöltés: 2018.03.02.)

VONA 2018a = Vona Gábor 2018. évi évadnyitó beszéde
<https://www.youtube.com/watch?v=qxIJ6LBiH8Y> (Letöltés: 2018.03.02.)

VONA 2018b = Vona Gábor 2018. március 15-ei beszéde
<https://www.youtube.com/watch?v=Jzci7ZOignM> (Letöltés: 2018.03.15.)

The elements of populism of the Jobbik's policy

ZSÓFIA HIRTH

The essay reflects to the Jobbik Magyarországért Mozgalom, on 2013, when the extremely right side part turned to be catch all part and also research what could be the sequels.

The essay studies why did change the part his way. Which were those politics processions, causes and societal effects what make the part to change the tactics. Why happened, that Vona Gábor, the president of Jobbik took a photo of him with puppies and the extremely, racist, anti-semitic rhetoric got reduced and more radical theories removed from the agenda. New theories appeared on the agenda, what can catch wider voters, as the Jobbik thinks.

My hypothesis is the conception is the populism, what means rhetorical-communicational turning. In the essay I carefully introduce the populism and after I present how does it work in practice.